

Czas zmienić charakter opisywanych obiektów i przenieść się w północną część wsi, na skraj doliny rzeki Tocznnej, gdzie położone zostały zabudowania tworzące zespół pałacowy, w którego skład wchodzi: pałac, stajnia, spichlerz, czworaki, ogrodzenie z kapliczką.

Pierwszym obiektem, który chciałbym przybliżyć jest pałac, wybudowany w pocz. XIX w. dla Bądryńskich. Bryła siedziby wzniesiona została w duchu modnego wówczas klasycyzmu.

Na przełomie XIX i XX w. dobra w Ruskowie przeszły w posiadanie Humnickich, którzy w 1910 r. przebudowali zastany pałac, o czym świadczy umieszczona na jednej ze ścian tablica. Dalszą jego budowę, w okresie Polski międzywojennej, prowadził Stefan Humnicki najmłodszy syn Marii Bądryńskiej i Ignacego Humnickiego. Dobudowano wówczas od północy nową część, zmieniono rytm okien, dach i dekorację sieni. Przebudowa pałacu trwała do wybuchu wojny.

W czasie działań wojennych w 1944 r. umieszczono tu wojskowy szpital polowy. Wkrótce cały majątek został upaństwowiony. Ziemię w 1945 r. rozparcelowano między okolicznych chłopów, zaś do dworu w 1952 r. przeniesiono miejscową szkołę podstawową, która zajmuje ten obiekt po dzień dzisiejszy.

W skutek wielokrotnej modernizacji obiekt ten stracił wiele cech pierwotnych. Obecnie bardziej przypomina szkołę niż bryłę XIX- to wiecznej siedziby ziemskiej. **Pałac** zwrócony został frontem na wschód, zbudowany z cegły, obustronnie tynkowanej. Posiada portyk przyścienny z czterema kolumnami tokańskimi, zwieńczony trójkątnym frontonem z gzymsem modylionowym i kolistą płyciną pośrodku. Piętra z widocznymi podokiennymi ślepymi balustradkami (pozostałości przeróbek), rozdzielono kordonowym gzymsem.

Od strony szczytowej (południowej), wkomponowano pilastry tokańskie, a naroża ujęte zostały półkolumnami. Tę zwartą bryłę pałacu przykryto niskim dwuspadowym dachem.

Tuż obok pałacu, w pobliżu bramy wjazdowej, wybudowano w pierwszej poł. XIX w. **klasycystyczną stajnię**, która funkcjonowała do końca lat 50-tych XX w. Ten parterowy, murowany z cegły ze współczesną dobudówką (na długości całej stajni) obiekt, nakryty został dachem dwuspadowym (część oryginalna) i dachem płaskim (dobudówka). W północnej elewacji frontowej osadzono drzwi, a nad nim okno zamknięte półkoliście. Oba otwory ujęte zostały płyciną, a szczyt schodkowy zwieńczono rodzajem attyk. Elewacja południowa bez podziałów i otworów zwieńczono analogicznie do elewacji północnej.

Pałac (ob. szkoła), stajnia (ob. świetlica) wraz z otaczającym je parkiem otoczono kamiennie-ceglanym murem z wielką bramą na osi całego założenia.

W trakcie budowy w jednym z naroży wkomponowano niewielką kapliczkę. Murowana została w kształcie rotundy, którą wzbogacają pilastry o jońskich głowicach, pod którymi umieszczono tarcze herbowe właścicieli Ruskowa.

Ta **neobarokowa kapliczka** otwiera się w stronę wsi a w jej wnętrzu znajdujemy drewnianą rzeźbę ludową Chrystusa Frasobliwego z pocz. XX w.

Obok zespołu pałacowego wybudowany został w końcu XIX w. przez Bądryńskich **spichlerz**, który z dwoma czworakami tworzy założenia gospodarcze.

Frontem skierowany ku wschodowi wzniesiony z kamienia polnego i cegły ceramicznej, nakryty został prawie płaskim dwuspadowym dachem. Charakterystycznymi elementami architektonicznymi tego budynku są wrota spongowe, drzwi klepkowe i okna typu inwentarskiego, które w parterze ujęto w ceglane obramienia. Wszystkie otwory, zarówno okienne jak i drzwiowe (z wyjątkiem wrót) zakończone zostały ceglany nadprożem odcinkowym.

Uzupełnieniem zespołu gospodarczego są wspomniane **dwa czworaki** położone w północnej części wsi. Wybudowano je z cegły na fundamencie z kamieni polnych w końcu XIX w. przez Bądryńskich, ówczesnych właścicieli Ruskowa. Zbudowane na planie wydłużonego prostokąta nakryte zostały dwuspadowymi dachami z więźbą drewnianą krokwiowo-stolcową.

Tak jak większość tego typu zabudowań czworaki te służyły przez długi czas jako mieszkania dla służby, która pracując w majątkach właścicieli wpływała na jej charakter, wygląd i dobrobyt.

Pałac w Ruskowie

Klasycystyczna stajnia w Ruskowie

*Neobarokowa kapliczka
w Ruskowie*

Spichlerz w Ruskowie

Czworaki w Ruskowie

Dariusz Stasiuk